

NAPRAVITE MI TO DEŽELO

NEMŠKO ... ITALIJSKO ... MADŽARSKO ... HRVAŠKO!

Vloga okupacijskih meja v raznarodovalni politiki in življenju slovenskega prebivalstva (J6-8248)

Stirje okupacijski režimi v času druge svetovne vojne – nemški, italijanski, madžarski in režim ustaške Hrvaške (Neodvisne države Hrvaške - NDH) – so Slovence razdelili med štiri različne državne entitete ter jih v etničnem smislu obdajali na smrt. Razmejevanje med okupacijskimi območji ni vedno potekalo po zgodovinski, upravi ali pokrajinski oziroma narodnostni meji, temveč je bila večinoma določena 12. aprila 1941 na podlagi Hitlerjevih navodil o razkosanju Jugoslavije. S tem se je na Slovenskem pojavilo pet različnih mejnih območij in mej, in sicer med Nemčijo in Madžarsko, med Madžarsko in NDH, med Nemčijo in NDH, med Italijo in NDH ter med Italijo in NDH.

Ta meje so globoko zarezale v vsakdanjik in ustaljene navade domačinov, kar je zlasti v številnih oblikah vojnega nasilja, tudi prisilnih migracijskih gibanjih kot so deportacije, pobegi in prehodi meje zaradi življenjskih potreb. Mejni režim se je razlikoval, posledično pa tudi življenje ob njih. Nekatere meje so bile neprimerno bolj utrjene kot druge, saj so imele mivski polja, žične pregrade, postojanke s stropicami, itd. Drugo so bile le vrta na papirju, saj so bile le občasno zaščitene. Vse to je neizogibno postrojilo Strvine trame ter pretiralo tradicionalne vzorce migracij, kmetovanja in trgovine. Lokalno prebivalstvo je občutek prizadetosti ohranilo in prenesel na mlajše generacije ter v kolektiven spomin. To je danes vidno predvsem ob slovenko-hrvaški meji, čemur priča tudi dejstvo, da državi več kot 70 let po zaključku vojne še vedno nista našli dokončne rešitve glede mejnega vprašanja. Tovorški konflikti posledično sproščajo 1. Spominke vojne, ki onemogočajo mimo sovbovanje desetletja in celo stoletja po prvotnih dogodkih.

1. FAZA

0 - 12. mesec

Pregled in izbor literature ter arhivskega gradiva, terensko delo.

2. FAZA

12. - 24. mesec

Kritično in statistično ovrednotenje zbrane gradiva. Postavitev v epistemološko-interpretativni okvir.

3. FAZA

24. - 36. mesec

Zaključek terenskega dela, dokončne analize raziskav, diseminacija projekta.

V gori pri ZBZ NDH Krško in pregled kart pred odhodom na teren.

V Slovenski vasi ob danesnji državni meji med Slovenijo in Hrvaško, ki je zaradi migrantske krize ponovno zaščiteno z žično žico.

Tudi sedemdeset let po zaključku druge svetovne vojne žica deli obmejno prebivalstvo.

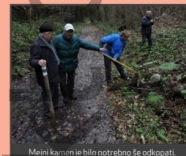
V četrtek, 16. novembra 2016, so se vodja raziskovalnega projekta dr. Božo Repe in člani dr. Peter Mikša, dr. Matija Zorn ter dr. Božidar Flašman v družbi Lojzeta Štiha in Ivana Petrišiča, predsednika in podpredsednika ZBZ NOB Krško, podali iskati tromejo med fašistično Italijo, nacistično Nemčijo in ustaško NDH. Opremljeni s koordinatami, ki jih je dr. Rok Ciglič izračunal na podlagi arhivskih zemljepisnih kart, so vedeli, da se je meja nahajala v bližini vasi Brvi pod Gadovo pečjo v občini Brežice. Izračun je bil zelo natančen, saj je bila možnost odstopanja le 25 metrov. Ob prihodu na lokacijo je g. Petrišič opazil nenavaden kamen, ki je izstopal v kupu gradbenega materiala iz bližnje zajezitve potoka. Po nekaj zamahih s krampom se je izkazalo, da so naletili na stari avstrijski mejni kamen, ki so jih Nemci pogosto reciklirali pri označevanju novonastalih meja. Tu je namreč nekoč potekala meja med avstrijsko in ogrsko polovico Habsburške monarhije. Pri oblikovanju okupacijske tromeje pa je zanimivo, kako daleč od nekdanje deželne meje, ki je delila Kranjsko in Štajersko, je ta nova tromeja posegla.

Lociranje tromeje je bilo označeno z začasnimi zapisom, kmalu pa namerava ZBZ NOB Krško tu postaviti primerno spominsko obeležje. Odkritje je namreč velik prispevek k rekonstrukciji poteka okupacijskih meja z najnovejšimi geografskimi metodami, kar je eden izmed temeljnih ciljev pričujoče raziskave, hkrati pa ključno pripomoč k razumevanju različnih vidikov določanja in utrjevanja meja v času druge svetovne vojne.

Iz te točke so slabši tri leta (1941-1943) Slovence delile tri okupacijske cone.

Tokaj tromeje jeva odročnem delu brežične občine, kjer na signala mobilnega telefona in je potrebno prečkati Strvine duple stropje. Na srečo se eno izmed njih ravno sanirali.

Mejni kamen je bilo potrebno še odkopati.

Imamo ga!

Odkritje je potrebno primerno obeležiti.

Projektna skupina

dr. Božo Repe (vodja), dr. Kamelija Ajpec, dr. Biserka Blazević, dr. Manja Brig Vitenc, dr. Rok Ciglič, dr. Matej Ferić, dr. Božidar Flašman, dr. Ana Golob, dr. Primož Golob, dr. Matjaž Gorčič, dr. Biserka Golobek, dr. Dajka Kerker, dr. Grega Kvetnik, dr. Peter Mikša, dr. Matjaž Zorn, dr. Žiga Zorn, Maja Vreča, Mica Vrh Blatun.

Na projektu sodelujejo tudi študentski združenja na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

Financirajo projekta

Agencija Republike Slovenije za regionalni razvoj (ARR)

Izvajalci projekta

Filozofska fakulteta v Ljubljani – Oddelek za zgodovino, Znanstveno-iziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti – Geografski inštitut Anžeta Mauša, Pedagoška fakulteta v Ljubljani, Inštitut za novejšo zgodovino

Oblikovanje

Ivan Šturm